

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата педагогічних наук, доцента
ПОБІРЧЕНКО ОЛЕНИ МИХАЙЛІВНИ
на дисертаційну роботу Ву Мінлі «Формування економічної компетентності
майбутніх учителів образотворчого мистецтва у фаховій підготовці»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, галузі знань 01 Освіта
(Освіта/Педагогіка)

1. Актуальність теми дисертаційної роботи.

Глобалістичні процеси, які нині відбуваються у світі, зростання конкуренції на міжнародному ринку праці, вимагають оновлених підходів до підготовки майбутніх педагогів. В Україні, як і в багатьох інших країнах, особливий акцент робиться на якісну підготовку компетентного вчителя, здатного адаптуватися до динамічного соціально-економічного середовища, ефективно реагувати на запити суспільства, вирішувати актуальні освітні питання, переосмислювати та застосовувати новітні технології в сучасному освітньому процесі та ін.

Нинішня освітня реформа, як-от Концепція Нової української школи, передбачає підготовку випускників, здатних брати активну участь у розвитку суспільства, сприяти економічному зростанню країни, бути конкурентоспроможними та здатними до навчання впродовж життя. Виконання цієї місії покладається, передусім, на педагогів, зокрема й мистецького напрямку, спроможних не лише створювати та популяризувати художньо-культурні надбання, а й мати компетентну раціональну економічну поведінку, економічну грамотність тощо.

Зважаючи на це, дисертаційне дослідження Ву Мінлі з формування економічної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва задовольняє сучасний запит щодо кваліфікованих фахівців, відповідає освітнім реформам, світовим стандартам підготовки педагогів і є вкрай актуальним.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

На вагомість досліджуваної проблеми вказує те, що наукова робота Ву Мінлі виконана в межах комплексної наукової теми кафедри педагогіки

«Проектування професійного становлення майбутніх фахівців в умовах університетської освіти» (реєстраційний номер № 0120U002014) та є складовою частиною тематичного плану науково-дослідних робіт Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 4 від 28 жовтня 2021 р.) й скориговано вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 17 від 27 червня 2024 р.).

3. Наукова новизна та практична значущість одержаних результатів.

Доцільно відзначити наукову новизну та практичну значущість здійсненого Ву Мінлі цілісного дослідження формування економічної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у процесі фахової підготовки.

Автором уперше розкрито й науково обґрунтовано сутність феномену «економічна компетентність майбутніх учителів образотворчого мистецтва», розкрито його структуру (ціннісно-мотиваційний, інтелектуально-когнітивний і діяльнісно-творчий компоненти); схарактеризовано критерії (аксіологічний, пізнавальний, операційно-креативний), показники (мотивація особистості до успіху, ціннісне ставлення до вирішення завдань економічного спрямування, економічні знання, економічне мислення, креативність; здатність до вирішення практичних завдань економічного спрямування) та рівні сформованості економічної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у фаховій підготовці (достатній, базовий, початковий); виявлено та науково обґрунтовано педагогічні умови формування економічної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у фаховій підготовці у ЗВО: збагачення змісту професійної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва навчальним

контентом економічного спрямування; актуалізація мотивації досягнення економічного успіху в майбутній художньо-педагогічній діяльності; використання синергетичного ефекту художнього мистецтва та економіки як ресурсу розширення спектру економічних концептів майбутніх педагогів-художників; *розроблено модель* формування економічної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у фаховій підготовці (концептуально-теоретичний, змістово-процесуальний, оцінно-результативний блоки); *уточнено сутність понять* «компетенція», «компетентність», «економічна компетентність»; *подальшого розвитку* набули теорія і методика формування економічної компетентності майбутніх педагогів у процесі фахової підготовки.

Практична значущість одержаних результатів дослідження полягає в розроблені *методики діагностики* сформованості економічної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у фаховій підготовці та *методики реалізації* моделі формування економічної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у фаховій підготовці (адаптаційно-спонукальний, операційно-інтеграційний, діяльнісно-технологічний етапи), основний зміст якої репрезентований у межах *педагогічної майстерні* «Студія економічного розвитку майбутнього педагога-художника».

Результати дослідження можуть бути використані в освітньому процесі закладів вищої освіти для формування економічної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва, укладанні підручників, навчальних посібників і методичних рекомендацій для майбутніх учителів образотворчого мистецтва і викладачів, написання здобувачами освіти курсових і випускних кваліфікаційних робіт, підготовки тез доповідей і наукових статей, у системі неперервної післядипломної освіти вчителів образотворчого мистецтва.

4. Повнота викладу матеріалу дисертації в публікаціях.

Основні теоретичні положення та отримані результати дослідження висвітлено у 8 публікаціях автора (5 одноосібних). 3 статті надруковано у

фахових наукових виданнях України, 1 – у періодичному науковому зарубіжному виданні (Web of Science), 4 праці апробаційного характеру.

Квінтесенція публікацій здобувача, напрям міжнародних наукових конференцій, де здійснювалася апробація основних наукових положень та результатів дисертаційної роботи, повністю розкривають проблему дослідження. Вважаємо, що матеріали дисертації пройшли відповідну апробацію.

5. Ступінь обґрунтованості наукових положень і висновків, сформульованих у дисертації.

Всебічне ознайомлення з текстом дисертаційної роботи Ву Мінлі дає підстави стверджувати, що основні положення щодо сутності, компонентів, критеріїв, показників, рівнів сформованості економічної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у фаховій підготовці; наукових підходів та принципів, що стали опорною базою у визначенні педагогічних умов, моделі формування економічної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у фаховій підготовці та методики її реалізації, подано логічно та аргументовано. Підсумки щодо перевірки ефективності та результати впровадження авторської моделі формування економічної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у фаховій підготовці ґрунтуються на особистих дослідженнях дисертантки.

Кваліфіковано представлено науковий апарат дослідження, де об'єктом стала професійна підготовка майбутніх учителів образотворчого мистецтва в умовах ЗВО, а предметом – модель і методика формування економічної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у фаховій підготовці. Здобувачем чітко визначені мета та належні завдання дослідження. Це уможливило вдало розгорнути логіку наукового пошуку та отримати гарні результати наукового доробку.

Перший розділ дисертації «Формування економічної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у фаховій підготовці як педагогічна проблема» вміщує матеріали щодо розв'язання першого, другого і третього завдань дослідження. Заслугує на відзнаку здійснений аналіз в

межах міждисциплінарного наукового дискурсу основоположних понять феномену «економічна компетентність» – «економіка» та «компетентність». Автором проаналізовано вагомий науковий доробок вітчизняних та зарубіжних вчених для визначення сутності досліджуваного феномену, який Бу Мінлі визначає «як інтегративну характеристику особистості, що відображає здатність індивіда до діяльності економічного спрямування на основі набутих знань, умінь, навичок й особистісних властивостей» та «включає розуміння економічних процесів, здатність аналізувати й ухвалювати оптимальні економічні рішення, бути відповідальним у фінансових справах та етично ставитися до економічних питань, застосовувати економічні знання на практиці та адаптуватися до постійних змін у соціо-економічному середовищі» (с. 58).

Заслужовує на підтримку ґрунтовний підхід дисертанта до визначення змістового наповнення кожного структурного компоненту. Ціннісно-мотиваційний компонент окреслюється: «високою мотивацією і позитивним ставленням до професії, усвідомленням цінності знань і готовністю до постійного розвитку» (с. 67). Зміст інтелектуально-когнітивного компоненту складають «знання про економічну сферу суспільства....; розуміння ролі й особливостей майбутнього вчителя образотворчого мистецтва як суб'єкта соціально-економічних і професійно-педагогічних відносин....; економічне мислення» (с. 68). Діяльнісно-творчий компонент складають: «досвід застосування у квазіпедагогічній та художньо-педагогічній діяльності економічних знань, умінь і навичок, усвідомлення особливого характеру такої діяльності, що є складно організованою, оскільки вміщує три вектори: педагогічний, художньо-мистецький та економічний» (с. 72); вияв «творчості, що має неминучу цінність та актуальність як для педагогічної професії в цілому (професійна творчість), так і творчості художньої, а також і творчості, пов'язаної з необхідністю гнучко і варіативно вирішувати професійні завдання, що мають економічне спрямування» (с. 72-73).

Вартісними вважаємо обґрунтовані та запропоновані Бу Мінлі педагогічні умови формування економічної компетентності майбутніх

учителів образотворчого мистецтва в процесі фахової підготовки (п. 1.3), а саме: збагачення змісту професійної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва навчальним контентом економічного спрямування; актуалізація мотивації досягнення економічного успіху в майбутній художньо-педагогічній діяльності; використання синергетичного ефекту художнього мистецтва та економіки як ресурсу розширення спектру економічних концептів майбутніх педагогів-художників.

Другий розділ роботи «Експериментальне дослідження формування економічної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у фаховій підготовці» є логічним завершенням дисертації, де представлено розв'язання четвертого завдання дослідження. Не викликає сумніву якісно розроблений діагностичний апарат дослідження – критерії (аксіологічний, пізнавальний, операційно-креативний) та відповідні показники (мотивація особистості до успіху, ціннісне ставлення до вирішення завдань економічного спрямування (с. 104); економічні знання, економічне мислення (с. 107); креативність, здатність до вирішення практичних завдань економічного спрямування (с. 111). Продумана процедура вимірювання кожного показника дозволила дисертанту розробити та схарактеризувати три рівні сформованості економічної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у фаховій підготовці (достатній, базовий, початковий) та методику їх діагностики (с. 117) (п. 2.1).

До важливих здобутків дисертаційного дослідження варто віднести розроблену модель формування економічної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у фаховій підготовці (с. 126), де взаємозв'язок її концептуально-теоретичного, змістово-процесуального, оцінно-результативного блоків забезпечують реалізацію мети і завдань формування економічної компетентності. Методологічним підґрунтям авторської моделі Ву Мінлі доречно обрано компетентнісний, особистісно-діяльнісний, системно-синергетичний підходи та низка принципів (суб'єктивності, гуманістичної спрямованості, контекстності, особистісно-професійного та економічного розвитку) (п. 2.2.).

Особливої уваги заслуговують висвітлені у п. 2.2. дисертації Ву Мінлі зміст і процедура впровадження експериментальної методики формування економічної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у фаховій підготовці, що здійснювалось у три етапи. Зокрема, використання таких новочасних форм навчання як: педагогічна майстерня, лекція-візуалізація, бінарна лекція, лекція-панорама, проблемна міні-лекція, воркшоп, взаємонавчання, коуч-сесія та методів (інформаційно-рецептивного, проблемного, методу ABCDE, методу індуктора, методу «Відкриття», ділової гри-симуляція, SWOT-аналізу, техніки SMART, брейнстормінгу, методу синектики, кейс-методу, методу проєктів).

Педагогічний експеримент засвідчив суттєве підвищення показників досліджуваного феномену в ЕГ. Достовірність отриманих результатів перевірено автором за допомогою критерію Пірсона χ^2 . Отримані результати підтверджують доцільність та практичну значущість проведеного дослідження. Загальні висновки висвітлюють результати завдань дисертації, а додатки суттєво доповнюють її зміст.

6. Оцінка змісту й оформлення дисертації.

Дисертаційна робота добре структурована, відповідає встановленим вимогам щодо оформлення та не порушує академічної доброчесності. Відзначимо, що стиль викладу наукових положень, матеріалів досліджень і висновків зрозумілий та доступний для сприйняття.

Ознайомлення з текстом дисертаційного дослідження Ву Мінлі дає підстави стверджувати, що ця наукова робота є цілісною, самостійною, завершеною працею, що пройшла належну апробацію та відповідає вимогам, що ставить МОН України.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Водночас, загалом позитивно оцінюючи пропоновану дисертаційну роботу Ву Мінлі, варто висловити окремі моменти (зауваження та побажання), що мають дискусійний характер:

1. Дослідником визначено конкретні педагогічні умови формування економічної компетентності, зокрема збагачення змісту навчальних програм економічними компонентами, розвиток мотивації досягнення економічного успіху та застосування синергетичного підходу мистецтва та економіки. На наш погляд, дослідження б значно виграло, вміщуючи рекомендації щодо адаптації таких умов для різних освітніх закладів. Наприклад, можливості малих університетів чи закладів із невеликим фінансуванням можуть бути обмеженими, що може ускладнити реалізацію запропонованої моделі.

2. Практична значущість роботи підтверджується функціонуванням онлайн майстерні «Студії економічного розвитку майбутнього педагога-художника». Однак, залишаються відкритими питання про можливості та ресурси для впровадження цієї студії в навчальних закладах, а також її прийнятність для закладів із різним рівнем фінансування та технічного забезпечення.

3. Деякі положення дисертації могли б бути уточнені щодо можливості інтеграції інноваційних цифрових інструментів (або як цифрові платформи та інструменти можуть бути використані для підвищення економічної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва).

4. На наш погляд, доцільним було б додатково дослідити зв'язок між економічною та соціокультурною компетентністю майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

Зазначені зауваження та побажання носять рекомендаційний характер та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

9. Загальний висновок

Зважаючи на беззаперечну актуальність, наукову новизну положень дисертаційної роботи, обґрунтованість, достовірність, теоретичну та практичну цінність отриманих результатів, вважаємо, що дисертація Ву Мінлі «Формування економічної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у фаховій підготовці» є завершеною, цілісною, самостійно виконаною та відповідає чинним вимогам п. п. 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової

спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44, а її автор Ву Мінлі – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри образотворчого
мистецтва, Уманського державного
педагогічного університету
імені Павла Тичини

Олена ПОБІРЧЕНКО

Підпис О. М. Побірченко засвідчую:

Ректор Уманського державного
Педагогічного університету
імені Павла Тичини, доктор
педагогічних наук, професор

Олександр БЕЗЛЮДНИЙ